

# Örebro län läser och skriver

En enkät med kulturpanelen för  
unga 16-25 år



## **Örebro län läser och skriver**

En enkät med kulturpanelen för unga 16-25 år

Lena Adem, Område kultur och ideell sektor

2019-08-21

# Innehåll

Om undersökningen .....	4
Bakgrund och syfte .....	4
De som har besvarat enkäten .....	5
Resultat .....	7
Att inspirera tonåringar att skriva .....	7
Att inspirera tonåringar att läsa .....	11
Hur vill tonåringar använda bibliotek? .....	14
Mer om tonåringar, skrivande, läsning och bibliotek .....	15
Sammanfattning .....	16

# Om undersökningen

## Bakgrund och syfte

Kulturpanelen består av 180 personer i åldern 16-25 år med ett kulturintresse. Då de värvades till panelen var de bosatta i Örebro län. Syftet med kulturpanelen är att ge unga möjligheter att uttrycka sina åsikter i kulturfrågor, huvudsakligen genom att besvara enkäter digitalt. I kulturpanelen är tre fjärdedelar kvinnor/flickor. Drygt hälften (58 procent) bor i Örebro kommun och knappt en femtedel har namn som tyder på annan etnisk bakgrund. I denna undersökning har kulturpanelen fått besvara frågor med koppling till regional biblioteksutveckling.

I länet pågår ett projekt som heter ”Örebro län läser och skriver”. Projektet vill öka tonåringars (13-20 år) intresse för att skriva kreativt och att läsa. Projektet vill också att biblioteken i länet ska bli bättre på att nå tonåringar. Projektet ägs av elva kommuner i Örebro län och finansieras genom medel från Regional biblioteksutveckling, Region Örebro län. Det pågår under 2019 med möjlig fortsättning kommande år. Projektledare är Kerstin Örnebo, projektanställd i Kumla kommun. Projektet behöver mer kunskap om vad ungdomar anser kan inspirera och utveckla tonåringars läs- och skrivintresse samt hur biblioteken kan vara ett stöd i den processen.

För att få denna kunskap skapades en enkät i samverkan mellan projektledaren, och ansvariga för kulturpanelen inom Region Örebro län. Resultatet från enkäten ska användas som underlag för att skapa biblioteksprogram för ungdomar 13-20 år med syftet att öka kreativt skrivande och läsande på lång och kort sikt. Huvuddelen av frågorna är öppna och resultatet ska främst användas som inspiration för fortsatt utveckling.

Enkäten skickades ut den 16 maj som en webbenkät som kunde besvaras i mobiltelefon fram till den 16 juni. Tre påminnelser skickades ut och de som deltog fick en biobiljett som tack. 98 personer besvarade enkäten. Svarsfrekvensen i undersökningen var 54 procent.

I rapporten ges en kort sammanfattning av svaren efter respektive fråga. Samtliga svar finns att ta del av i bilaga.

## De som har besvarat enkäten

Tre fjärdedelar av de som har besvarat enkäten är kvinnor/flickor. Medelåldern är 22 år och medianåldern 23 år. Drygt hälften, 62 procent, bor i Örebro kommun. En majoritet, 81 procent, läser själva på fritiden och 56 procent skriver på fritiden. Hälften av de svarande besöker bibliotek mer än en gång per år. En fjärdedel av de svarande besöker aldrig bibliotek.

### Könstillhörighet

Namn	Antal	%
Tjej/kvinna	75	76
Kille/man	23	24
Inget av ovanstående	0	0
Total	98	100

### Bostadsort

Namn	Antal	%
Askersund	0	0
Degerfors	5	5
Hallsberg	2	2
Hällefors	2	2
Karlskoga	5	5
Kumla	6	6
Laxå	1	1
Lekeberg	0	0
Lindesberg	5	5
Ljusnarsberg	1	1
Nora	2	2
Örebro	61	62
Annan:	8	8
Total	98	100

*Annan: Karlstad, Göteborg, Mölndal, Skövde, Umeå (3), Uppsala*

### ***Skriver du på fritiden?***

<b>Namn</b>	<b>Antal</b>	<b>%</b>
Ja	55	56
Nej	43	44
Total	98	100

En stor del av de svarande ungdomarna skriver dagbok eller liknande på sin fritid. Flera skriver låttexter, poesi, noveller eller texter på Instagram. Några enstaka bloggar, skriver dramatik eller rollspel.

### ***Läser du på fritiden?***

<b>Namn</b>	<b>Antal</b>	<b>%</b>
Ja	79	81
Nej	19	19
Total	98	100

En stor del av de unga läser skönlitteratur av olika slag. Det innebär till exempel fantasy, deckare, skräck, spänningsromaner, feelgood-romaner, historiska romaner och tonårsromaner. Några läser främst faktaböcker eller biografier. Andra exempel på vad ungdomarna läser är bloggar, kurslitteratur, poesi och böcker om personlig utveckling.

### **Hur ofta besöker du bibliotek?**

<b>Namn</b>	<b>Antal</b>	<b>%</b>
flera gånger i månaden	26	26,5
några gånger per år	25	25,5
någon gång per år	24	24,5
inte alls	23	23,5
Total	98	100

De som besöker bibliotek brukar låna böcker eller plugga där. Flera lånar sin kurslitteratur på biblioteket. Några anger också att de fikar, tar det lugnt eller är där för att det är en vilsam och trygg miljö.

# Resultat

Nedan följer korta sammanfattningar av de svar som Kulturpanelen har gett på de olika frågorna. Samtliga svar finns i bilaga.

## Att inspirera tonåringar att skriva

### Vilka aktiviteter tror du lockar tonåringar som inte skriver på fritiden, att börja skriva?

Flera menar att skrivtävlingar är ett bra sätt att nå unga. Flera tror också på att anordna workshops eller andra slags träffar. Att bjuda in författare, bloggare eller andra slags skribenter som intresserar unga ses som en framgångsfaktor:

*Tävlingar som inkluderar flera former av skrivande, typ poesi, rap och så vidare.*

*Workshops och föreläsningar av riktiga författare. En bra, snygg och allmänt lockande marknadsföring gör oerhört mycket.///*

*Någon typ av inspirationsträff där man bjuder in en gäst som unga känner till och som skriver.*

Att koppla det som genomförs till sociala medier och Internet beskrivs också som en framgångsfaktor:

*Övningar som "alla kan skriva en dikt" till exempel, eller "hur man skriver bästa instagramcaption" för att göra det relevant för tonåringar.*

*Att skapa ett socialt nätverk/forum byggt för att dela texter man skrivit. Siten måste vara designad för ungdomar, inspiration från "Discord". Aktiviteterna är kopplade till det sociala nätverket och kan vara att få sin text tryckt som bok gratis m.m. Gör det möjligt att skapa grupper så man kan samarbeta tillsammans.*

*Eftersom att ungdomar är inne på internet och är bra på att använda mobiler/datorer så tror jag att man lättare kan få ungdomar till att skriva genom appar till exempel. Jag vet att när jag var lite yngre så brukade jag skriva noveller i en app som heter Wattpad. Där kunde jag spendera flera timmar på att skriva men också att läsa andras verk. ///*

Fokus på det sociala uppges av några som viktigt liksom att utgå från egna intressen. Genom att skapa förståelse för att skrivande handlar om den egna personen och egna känslor, inte om något som är påtvingat utifrån, exempelvis från skolan, är det lättare

att nå fram till unga. För att personer som är ointresserade av att skriva ska vilja börja skriva är det också viktigt att det inte blir för stort, pretentiöst eller ansträngande. Att inspirera unga till läsning och att ta del av intressanta berättelser på olika sätt ses också som en möjlig väg att på sikt inspirera till eget skrivande. Att skapa förståelse för att det egna skrivandet kan förändra något beskrivs också som ett sätt att skapa intresse bland en del unga.

*Göra något lätt och kul tillsammans, kanske skriva en pjäs eller ett manus till en kort film. Lura dem till att skriva utan att de märker att de skriver typ*

*Just nu när rapmusik är ett väldigt stort intresse hos många ungdomar, så kan det locka mer framför allt killar att vilja skriva framför allt rapmusik.*

*Samlingspunkter för unga där man kan bli intresserad av att läsa men där man inte bara pratar om böcker, utan också om annat som exempelvis filmer/serier som från början var böcker eller noveller, och på det sättet inspirera till att börja skriva.*

*Att ta bort alla krav. Vi gjorde en övning på gymnasiet där man bara fick skriva ner sina tankar, precis som dom är. Det resulterade i att flera i klassen som inte skriver annars och som tycker att det är jobbigt och svårt, nu skrev fantastiskt vackra texter! Kanske inte funkar för alla, men hjälpte verkligen vissa! Så att uppmåna till att skriva ner tankar, ärligt liksom!*

*Genom att betona hur det är deras fria fält att uttrycka sina tankar, känslor och frustrationer över deras liv, världen eller frågor! Att de inte kommer bli avbrutna eller bedömda om de inte aktivt väljer att släppa in någon annan i deras skrift. Att det fria ordet har makt att påverka och nå andra, men att det därför är viktigt att få växa i den förmågan och välja vad man skickar ut och vad man bevarar själv. Att skrift är ett bra sätt att minnas sina tankar, att ingen bild eller kompis någonsin kan återge dom på samma sätt som en själv kan just i denna stund.*

Vissa menar att skrivandet inte bör kopplas till skolan för att vara intressant medan andra tvärtom tror att det kan vara bra att gå via skolan för att nå de unga, eller att skrivande i skolan kan vara en väg för att inspirera.



## **Hur kan biblioteken stötta tonåringar som redan skriver?**

De unga anger framförallt att det biblioteken kan göra för att stötta dem som redan skriver är att anordna kurser, grupper, skrivdagar, skrivklubbar, skrivtävlingar och liknande. Flera menar också att bibliotek på olika sätt kan stödja publicering eller annan exponering av ungas texter samt inte minst erbjuda en tyst plats att skriva på. Att rekommendera böcker om skrivande och ge förslag på litteratur som kan stimulera unga som skriver, anges också som en biblioteksuppgift. Att arbeta via sociala medier för att nå unga beskrivs som en bra väg.

*Att skapa litteraturgrupper som träffas och delar varandras skrifliga skapelser. Ett "community" för de som redan skriver där man kan utbyta idéer och göra projekt tillsammans.*

*Genom att bjuda in till workshops, ge utrymme för unga att hänga upp sina texter och dikter om de vill så att andra får se det de har gjort. Biblioteken stöttar redan ungas skrivande med att vara en miljö där man kan sitta o skriva i lugn o ro.*

*Hålla kurser och lära ut tips och trix. Ordna tävlingar. Få deras verk publicerade/sedda.*

*Skrivarkurser kanske? Har tänkt på att man kanske kunde anordna "skrivarläger" för nysvenskar. Kan vara en bra metod. Ungdomarna får ytterligare möjligheter att lära sig svenska och de kan intrigeras snabbare. Speciellt om man tar hjälp av svenskfödda ungdomar till dessa kurser. Kommer ungdomarna dessutom från krigsdrabbade områden kanske det är bra för dem att få skriva av sig lite.*

*Hjälpa till och anordna en samlingspunkt där man kan diskutera det man skriver*

*Göra en hörna där folk kan läsa nya skrivares texter*

### **Om du fick göra en bibliotekskväll för att inspirera tonåringar att skriva/fortsätta skriva, vad skulle du göra?**

Om de unga själva skulle få skapa en kväll på biblioteket för andra unga vill de skapa trevlig stämning, trygghet för de unga samt känslan av att unga är välkomna. De vill skapa en plats där unga trivs. Aktiviteter som mingel eller kravlös samvaro där det också bjuds på snacks, fika eller annat ätbart ses som en viktig del i det arbetet.

*Bjuda på snacks, dricka, mat. Dans, musik och annat som upplevs som ett event. Jag skulle gjort en liten mysig hörna med kuddar och filtar, ett bord, någonting gott att smaska på och en mysig belysning och fina växter och bilder runtomkring som kan inspirera människorna.*

*Jag skulle göra den kvällen speciell, annonsera mycket för kvällen och även rigga upp med snacks och annat tilltugg för att göra allt lite mer trevligt och lockande*

*Jag skulle först och främst göra miljön mer hemmastadd, där man visar att biblioteket verkligen är en plats som bidrar till trygghet. Jag skulle också försöka förklara vad som gjorde just att jag började skriva och läsa samt hur jag uttryckte min ilska och sorg på att skriva, jämförelsevis med andra som begår brott etc.*

Ett annat vanligt förslag är att bjuda in författare, bloggare, influencers eller andra som intresserar och är kända bland unga och som kan kopplas till skrivande.

*Bjuda in en bloggare tillsammans med någon annan form av skribent så som författare eller journalist som båda samtalar och berättar om vikten och glädjen i att skriva och vad som fick dem att börja med det på sina olika områden? Detta kommer både locka och öppna dörren för olika typer av skrivande. Annonsera på skolor och på sociala medier!*

*Bjuda in författare som kan berätta om hur de började skriva och tips på hur de får inspiration. Kanske låta tonåringar testa några skrivövningar. Gärna en yngre författare eller en författare till en populär ungdoms/tonårsbok.*

Flera föreslår att de under träffen/träffarna låter de unga presentera egna texter för varandra eller skapa egna texter och prova olika slags tekniker. Även att ges stöd kring hur unga kan marknadsföra sig och visa sina texter på olika sätt är områden som lyfts fram.

En ytterligare dimension handlar om vikten av att utgå från de ungas egna intressen och att inte klumpa ihop alla i en grupp, utan att skapa undergrupper utifrån intresse. Att genomföra boksamtal och samtal om texter ses också som en möjlighet. En av de

svarande påpekar att appar som kan ge stöd till dem som har skrivsvårigheter bör visas. Eventet bör marknadsföras på många ställen och på rätt ställen för att nå unga.

## Att inspirera tonåringar att läsa

### Vilka aktiviteter tror du lockar tonåringar som inte läser på fritiden, att börja läsa?

Att starta bokcirklar eller hålla någon slags inspirationsträffar till exempel med kända artister/influencers och tävlingar föreslår några av de unga. Flera tror också på att rekommendera och lyfta fram böcker med koppling till populära filmer eller TV-serier som ett sätt att locka till läsande.

*Bra böcker som redan finns som filmer så att de vet att den är intressant.  
Få dem är läsa böcker som är lätta (kanske som är redan serier/filmer) eller audiobooks.*

*Gratis fika och lässtund. Gärna litteratur som gjorts populära film- och TV-adaptioner av och som marknadsförs med innehåll exklusivt för originalversionen.*

*Jag tror att det eventuellt skulle vara lättare att börja läsa om det fanns något annat medie där historian också var porträtterat, exempelvis att boken finns som film också. Så någon aktivitet där de är sammankopplade kanske?*

*Nya, spännande böcker. Kanske börja med någon kortare bok, kanske något som sedan blivit en film, så att de bara får en ingång.*

Ljudböcker, böcker via dator, eller trailers för böcker kan vara andra vägar att nå de unga, liksom material på youtube. Av vikt är att böckernas innehåll knyter an till personliga intressen och att böckerna inte är för svåra.

Skolan ses av vissa som en bra väg för att inspirera till läsning medan andra tvärtom menar att det är viktigt att det inte kopplas till skolan och att det inte får vara ett tvång, för det ger motsatt effekt.

Att ge någon slags belöning för läsning och att lyfta fram olika slags texter och litteratur till exempel serietidningar, bloggar eller liknande för att skapa en ingång anges också av de unga som en ingång.

Några menar att det är svårt att nå dem som inte är intresserade och att det också handlar om att unga väljer andra digitala aktiviteter före läsning:

*Tror tonåringar idag är för lata eller att dem inte hinner läsa på grund av alla mobiler. Så kanske nå ut till dem via sociala medier och influencers eller göra fler ljudböcker.*

### **Hur kan biblioteken stötta tonåringar som redan läser?**

Flera tror att bokkvällar, diskussionsforum kring litteratur, gruppläsning, rapkvällar eller andra slags arrangemang i grupp kan vara ett bra sätt för biblioteken att stötta unga som redan läser.

*Starta bokklubbar/träffar där man kan diskutera och ha kul tillsammans med andra ungdomar. Skicka ut boktips. Planera evenemang där man får delta genom att välja en av sina favoritböcker och få presentera den på frivilligt sätt.*

*Anordna en bokcirkel för tonåringar*

*Ordna kvällar där man ses och diskuterar böcker som alla läst. Som en bokcirkel.*

Att skapa en lugn, skön och bra miljö för att kunna läsa upplevs också som viktigt för att stötta de unga som redan läser, liksom att ha ett brett utbud av litteratur som intresserar unga.

*Bättre läsplatser! Soffor och fåtöljer som man kan få vara ifred och läsa ostört i.*

*Se till att det finns rum för dem. Inte för avskilt men ändå ett tyst utrymme*

*Fortsätta ta in nya böcker och hålla ett aktivt utbud.*

*Ge oss fler böcker!*

*Genom att ta in böcker som ungdomar efterfrågar.*

Biblioteken kan också vara mer proaktiva och ge tips om litteratur utifrån vad de unga redan lånar eller utifrån deras individuella intressen. Det är viktigt att biblioteken är lyhörda för besökaren och kan ge bra personliga tips.

*Ge lästips baserat på det de lånar ut och enkelt hämta hem böcker som intresserar dem.*

*Matchnings system för böcker, tex du gillade den här boken, då kommer du kanske gilla denna.*

Författaraftnar med intressanta författare och att hänga med i de ungas värld och teknik för att nå de unga är andra exempel. Enstaka anger också att biblioteken kan erbjuda läxhjälp, ge belöning för att man läser, ordna tävlingar, ha bra öppettider samt på olika sätt visa att biblioteket är till för alla.

### **Om du fick göra en bibliotekskväll för att inspirera tonåringars läsande, vad skulle du göra?**

Flera av deltagarna i undersökningen anger att de skulle göra ungefär på samma sätt som när det handlar om att inspirera till skrivning, om de skulle inspirera till läsning. Ett exempel är att bjuda in författare eller andra som är kända bland unga. Att skapa kvällar eller bokcirklar där ungdomar kan dela med sig av sina läsupplevelser, ge och få tips om läsning eller diskutera och lära sig om olika genrer och böcker är andra förslag. Tävlingar, gåvor eller en mysig stund med fika beskrivs locka unga att komma. Att skapa intresse genom att på olika sätt koppla läsningen till filmer eller serier som är populära bland unga anges också som en framgångsfaktor.

*Bjuda på fika och ladda upp med serietidningar. Läs utvalda delar ur böcker som Game of Thrones, Harry Potter, Sagan om ringen etc.*

*Jag skulle visa dem att det finns fler ställen än en fysisk bok som man kan läsa i. Det är otroligt smidigt och lättillgängligt i och med internet. Man skulle även kunna ge dem olika boktips inom olika genrer så att alla hittar något som passar dem.*

*Visa filmsnuttar som har tillhörande böcker. Detta kanske gör ungdomarna mer intresserade av böckerna.*

*Berätta fördelar med läsning, bjuda på snacks/dryck och skapa en härlig stämning.*

*Ha en mysig anläggning där man kan sitta i lugn och ro och läsa, ta de lugnt och slukas in i boken.*

*Se till att marknadsföra det bra och på många ställen där alla lockande aktiviteter syntes tydligt. Anlita någon talare inom ämnet. Anordna diskussionsgrupper om olika litterära verk. Lista upp olika kända filmer och serier som är baserade på böcker.*

## Hur vill tonåringar använda bibliotek?

### Hur tror du att tonåringar skulle vilja använda biblioteket?

Det är huvudsakligen två användningsområden för biblioteken som de unga tar upp: dels en plats att mötas och umgås på och dels en lugn och trygg plats att studera på. Sedan handlar det också om att låna böcker, använda dator eller liknande.

*Som en mötesplats att hänga med kompisar men också en plats till att plugga och koppla av i tystnad. Det skulle kunna finnas en sektion av biblioteket där man inte behöver vara tyst och där man bara kan hänga, kolla på film eller spela spel tillsammans på.*

*Få tag i nya böcker, träffa andra läsintresserade*

*Dator mest*

*Som en fristad att få chansen att fokusera på sitt.*

*Som en paus från vardagen och ett ställe där man kan bli inspirerad*

## Mer om tonåringar, skrivande, läsning och bibliotek

### Finns det något mer du vill säga om tonåringar, skrivande, läsning och bibliotek?

Ungdomarna fick även möjlighet att uttrycka övriga synpunkter. Flera väljer att berömma biblioteken för det arbete som de redan gör och lyfta fram vikten av att bibliotek finns. Samtidigt är det också flera som menar att biblioteken behöver göra mer för att nå tonåringar genom att utveckla sin verksamhet. Mer teknisk utrustning, uthyrning av filmer, att verka på Instagram, mer marknadsföring av ungdomsböcker via rätt kanaler samt att fungera på ett annat sätt än skolan i förhållande till läsning och skrivning tas upp som exempel. Att satsa mer på online-verksamhet beskrivs också som viktigt.

*Jag tror tyvärr att biblioteket som vi känner det idag kommer att tyna bort i stadig takt. E-bokstjänster blir större och jag tror att färre människor kommer att ta sig tid att fysiskt ta sig till ett ställe för att hämta något när de lika gärna kan ha det i sin telefon. Möjligt att det redan finns men om det inte gör det skulle man kunna satsa på någon form av "online-bibliotek" där det går att låna böcker online gratis. Både i skrift men också som ljudböcker. Möjligtvis skulle man också kunna beställa hem fysiska böcker online.*

Några andra synpunkter är följande:

*Jag tycker att när man ska boka grupprum i biblioteken, så ska man vara minst två personer samt att man ska kunna boka på nätet för att kunna få sitta där. Ofta är dom upptagna och ibland sitter bara en person där inne, därför tycker jag att det ska finnas ett bättre system för det.*

*Tvätta bort den blockerande finkulturstämpeln kring litteratur!*

*A reader lives a thousand lives before he dies. The man who never reads lives only one.*

# Sammanfattning

## Stimulera skrivande

Framgångsfaktorer för att öka ungdomars intresse för att skriva beskrivs vara:

- Anordna workshops, skrivtävlingar, kvällar med för de unga kända skribenter
- Använda och synas på sociala medier
- Fokus på personliga intressen
- Presentera skrivande som ett sätt att uttrycka sig själv och sina känslor
- Enkla övningar
- Stimulera läsning
- Skrivande som ett sätt att förändra

Biblioteken kan stötta ungas skrivande genom att:

- Anordna träffar enligt ovan
- Stödja publicering och synliggörandet av ungas texter
- Rekommendera böcker som stimulerar ungas skrivande
- Erbjuder lugn och bra skrivplats

Om de unga själva skulle ordna en bibliotekskväll för att inspirera unga att skriva skulle de:

- Skapa trevlig stämning
- Skapa trygghet för de unga
- Få de unga att känna sig välkomna och skapa en plats där unga trivs.
- Aktiviteter med mingel, kravlös samvaro med snacks eller fika
- Bjud in författare, bloggare, influencers eller andra som intresserar ungdomar och är kända
- Låta de unga presentera egna texter för varandra
- Låta de unga skapa texter och prova olika slags tekniker.
- Ge de unga stöd kring hur de kan marknadsföra sig och visa sina texter på olika sätt.
- Utgå från de ungas intressen och inte klumpa ihop alla
- Berätta om appar som kan ge stöd vid skrivandet
- Marknadsföra eventet ordentligt via kanaler som når unga



## Stimulera läsande

Framgångsfaktorer för att öka ungdomars intresse för att skriva beskrivs vara:

- Bokcirklar
- Inspirationsträffar med kända artister/influencers
- Tävlingar
- Lyfta fram böcker med koppling till populära filmer eller TV-serier
- Berätta om ljudböcker eller böcker via dator
- Trailers för böcker
- Material på Youtube
- Berätta om böcker kopplade till personliga intressen och som inte är för svåra
- Ge belöning för läsning eller anordna tävlingar
- Lyfta fram serietidningar, bloggar och liknande för att skapa en ingång

Biblioteken kan stötta ungas läsande genom att:

- Anordna bokkvällar, diskussionsforum kring litteratur, gruppläsning, rapkvällar eller liknande
- Skapa en lugn, skön och bra miljö för att kunna läsa
- Stötta unga som läser genom brett utbud av litteratur intressant för unga
- Vara mer proaktiv och ge tips på litteratur utifrån intresse och det de läser
- Anordna författaraftnar med intressanta författare
- Hänga med i de ungas värld och teknik för att nå de unga
- Erbjud läxhjälp
- Ha bra öppettider
- Visa att biblioteket är till för alla

Om de unga själva skulle ordna en bibliotekskväll för att inspirera unga att läsa skulle de:

- Bjuda in författare eller andra som är kända bland unga
- Skapa kvällar eller bokcirklar där ungdomarna delar med sig av sina läsoplevelser
- Diskutera och lära ut om olika genrer och böcker
- Genomföra tävlingar eller ge gåvor
- Skapa en mysig stund med fika
- Skapa intresse genom att koppla läsningen till filmer eller serier